

A kurzus kódja:	BBN-VAL-101.07
A kurzus megnevezése:	Keleti filozófia (<i>India</i>) <i>Eastern Philosophy (India)</i>
A kurzus előadója:	Ruzsa Ferenc doc.

A kurzus előfeltétele(i):	
A jegyszerzés módja(i):	kollokvium
Követelmények:	A kötelező irodalom értő ismerete.

A kurzus leírása, tematikája:

1. Filozófia keleten és nyugaton. A filozófia fogalma. Csak három helyen alakult ki önállóan bölcséleti hagyomány. A különböző kultúrkörök kategóriáinak viszonya egymáshoz: a fordítás problémája. A valláshoz való viszony különbségei; a tradicionalitás szerepe. A filozófia részterületeinek súlya, viszonyuk egymáshoz.

2. Előzmények. Bevezetés: India; népek, nyelvek, kultúrák; történelmi áttekintés; a vallás és a filozófia viszonya. Az előzmények: az Indus-völgyi és az árja népek világnézetének összehasonlítása, tipológiájuk. A Védák világszemlélete: régi és új istenek, a rita és a szóma; a filozofikus himnuszok, különösen a Purusa- és a Teremtés-himnusz. A mágikus-rituális spekulációk: a bráhmanák és az áranjakák; kozmogóniai elképzelések; a Brahman fogalmának kialakulása.

3. Az upanisadok. Különösen a Brihad-áranjaka és a Cshándógja metafizikai és pszichológiai tanítása. A lélekvándorlás tana, eredete, implikációi: a karma és a nirvána.

4. A Buddha. Szakítás a két nagy tradícióval: vallás – isten, hit, egyház, papok és hívők nélkül. A Buddha viszonya a filozófiához. Központi tanítások: a négy nemes igazság és a nemes nyolcrésű ösvény. Szenvedés–múlандóság–inszubsztancialitás. Lélekvándorlás lélek nélkül. A mahájána iskolái: az üresség-tan és a csak-észlelet tanítása.

5. A hinduizmus kialakulása, a teizmus jelentkezése; a Bhagavad-gítá. A panteizmus és a mindenütt-jelenvalóság. A jóság, kötelesség, igazság és erény konfliktusa. A megváltásra törekvés és az evilági aktivitás összebékítése; a különböző tradíciók eklektikus kompromisszuma. – A klasszikus, „ortodox” filozófiai rendszerek; viszonyuk egymáshoz és a hindu valláshoz.

6. A szánkhja és a jóga dualizmusa. A természetfilozófia: a guna-elmélet, a természet összetevőinek kifejlődése egymásból. Ismeretelmélet: a megbízható ismeret forrásai; a következtetés fajtái és az okság elemzése. A természet mint aktív princípium. A lélek-bizonyítások; a lélek és a tudat elválása. A pszichikus princípiumok burjánzása. A megváltás; technikák a lélek eloldására az anyagtól.

7. Az idealista monizmus: az advaita védánta iskola. Exegetikus filozófia vagy filozofikus exegézis? A lét és levés elválasztása. Az empirikus világ státusza (a májja): látszat, de nem hamis. Az egyetlen abszolútum; a tudatok sokasága egyetlen lélek alapján. A változatlan valóság és az időbeli jelenségvilág; a kettős igazság tana. A megváltás (móksha) értelme, lehetősége, módja.

A kurzushoz tartozó kötelező irodalom:

[A szögletes zárójelbe tett alternatívák csak kényszermegoldások – nem ajánlom őket.]

A szövegek jó része fellelhető www.terebess.hu címen, az *Ázsia lexikon és e-tár* oldalon.

2. Puskás Ildikó: Istenek tánca. Rövid áttekintés az indiai vallásokról. Budapest 1984, 7–67., 94–123. o. *vagy*
Puskás Ildikó: Lélek a körforgásban. Budapest 2000, 13–214., 250–285. o.
Schmidt József: Az ind filozófia. 2. kiadás, Budapest 1991, 42–91. o. *vagy*
[Héjjas István: Ókori indiai bölcselet. Budapest 1994, 29–120. o.]
Fórizs László (ford.): Rigvéda. Teremtéshimnuszok. Budapest 1995, 99–149. o. *vagy*
Vekerdi József (szerk): Szanszkrit líra. Bp. 1988 (Himnuszok a Rigvédából, 9–60. o.)
 vagy
Doniger O’Flaherty, Wendy: The Rig Veda – An Anthology. 108 Hymns. Penguin 1981. *vagy*
[ennek fordítása: Naphimnuszok és tűzimák. Bp. 2001, 19–50., 187–196. o.]
3. Vekerdi József (ford.): Titkos tanítások. Válogatás az upanisadokból. Budapest 1987, 48–50., 60–69., 92–99. o. *vagy*
Tenigl-Takács László (ford.): Upanisadok. Bp. 1998, 52–55., 96–111., 242–255.o.
 vagy
[Tenigl-Takács László (ford.): Upanisadok I–III. Budapest 1992–94. II. kötet 73–82. o.; III. kötet 36–38., 67–77. o.]
4. Schmidt József: Ázsia világossága. Buddha élete, tana és egyháza. Budapest 1924, 11–224. o. *vagy*
Ruzsa Ferenc: Gótama nem volt buddhista. *In* Századvég (új foly.) I/1. (1994 tavasz), 103–116. o. *vagy*
Küng, Hans – Bechert, Heinz: Párbeszéd a buddhizmusról. (Kereszténység és világvallások.) Budapest 1997, 17–39., 75–90., 125–146., 189–204. o.
Vekerdi József (ford.): Buddha beszédei. Budapest 1989, 45–49., 61–70., 77–89., 104–117., 136–145., 160–163. o. *vagy*
Tenigl-Takács László (szerk.): A buddhizmus alaptanításai a szentiratok tükrében. A Tan Kapuja Buddhista Főiskola jegyzete, Budapest 1994, 10–32. o.
5. Vekerdi József (ford.): Bhagavad Gítá. A Magasztos Szózata. Budapest 1997, 6–19., 66–72. o. *vagy*
Vekerdi József –Lakatos István (ford.): A Magasztos Szózata. Bhagavad Gítá. Budapest 1987. (I., II., XI. ének) *vagy*
[Prabhupāda, A. C. Bhaktivedanta Swami: Az eredeti Bhagavad-gītā. The Bhaktivedanata Book Trust 1989, 51–175., 549–604. o.]
6. Ruzsa Ferenc: A klasszikus szánkhja filozófiája. Bp. 1997. 9–17., 43–113., 245–51. o. *vagy*
[Farkas Attila Márton és Tenigl-Takács László (ford., komm.): Ísvarakrisna: A számvetés megokolása (Szánkhja-káriká). Budapest 1994, 15–44. o.]
Fórizs László (ford., jz.): A megszentelődés pátandzsala útja. *In* –: Dhammapada. Az erény útja. Budapest 1994, 179–197. o. *vagy*
Farkas Attila Márton és Tenigl-Takács László (ford., komm.): Patandzsali: Az igázás szövétnéke (Jóga-szútra). Budapest 1994, 47–102. o.
7. Ruzsa Ferenc (ford., jz.): Sankara: A Brahma-szútra magyarázata. Bp. 1996. 5–76. o.

A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom:

- Dasgupta, Surendranath: A History of Indian Philosophy. Cambridge 1922.
- Frauwallner, Erich: Geschichte der Indischen Philosophie. Salzburg 1953–56. (History of Indian Philosophy. Ford. V. M. Bedekar. Delhi 1973.)
- Max Müller, Friedrich: The Six Systems of Indian Philosophy. London 1899.
- Radhakrishnan, Sarvepalli: Indian Philosophy. 2. kiadás, London 1929.
- Zimmer, Heinrich: Philosophies of India. Edited by Joseph Campbell. Princeton 1951.
- Mehlig, Johannes: Weisheit des alten Indien. Leipzig und Weimar 1987. Band 1. Vorbuddhistische und nichtbuddhistische Texte; Band 2. Buddhistische Texte.
- Potter, Karl (sorozatszerkesztő): Encyclopedia of Indian Philosophies. (Eddig 9 kötet jelent meg.) Princeton – Delhi 1970–2004.
- Radhakrishnan, Sarvepalli & Moore, Charles A.: A Sourcebook in Indian Philosophy. Princeton 1957. (reprint 1989.)
- Tenigl-Takács László (szerk.): India bölcsessége. Budapest 1994. (II. rész)
- Olivelle, Patrick: Upaniṣads. Oxford University Press 1996.
- Téchy Olivér: Buddha. Budapest 1986.
- Govinda, Láma Anagarika: A korai buddhista filozófia lélektani attitűdje és annak szisztematikus bemutatása az Abhidhamma hagyománya alapján. Budapest 1992.
- Fehér Judit: Nágárdzsuna. A mahájána buddhizmus mestere. Budapest 1997.
- Fehér Judit – Horváth Z. Zoltán (szerk.): Buddhista logika. (Történelem és kultúra 12.) Bp. 1995.
- Fehér Judit (szerk.): Tibeti buddhista filozófia. (Történelem és kultúra 11.) Budapest 1994.
- Tenigl-Takács László (ford. és komm.): Gótama: A logika szövétnéke. Budapest 1992.
- Eliade, Mircea: A jóga. Halhatatlanság és szabadság. Budapest 1996.
- Thibaut, George (ford.): The Vedānta-Sūtras of Bādarāyana with the Commentary by Śankara. Oxford 1890.
- Fajd Ernő (ford. és komm.): Sankara: A védánta filozófiája. Budapest 1996.